

Akademie múzických umění v Praze

HAMU

Bakalářský

Operní zpěv

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Porovnání oper Otello Gioacchina Rossiniho a Othello
Giuseppa Verdiho a harmonický rozbor stěžejních tenorových
árií**

Jakub Trnečka

Vedoucí práce: prof. MgA. Ivan Kusnjer

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, duben 2023

The Academy of Performing Arts in Prague

HAMU

Bachelor

Operatic singing

BACHELOR'S THESIS

**Comparisson between operas Otello by Gioacchino
Rossini and Othello by Giuseppe Verdi and harmonic
analysis of the most crucial tenor arias**

Jakub Trnečka

Thesis / Dissertation supervisor: prof. MgA. Ivan Kusnjer

Awarded academic title: BcA.

Prague, April 2023

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/magisterskou/disertační práci s názvem

Porovnání oper Otello Gioacchina Rossiniho a Othello Giuseppe Verdiho a harmonický rozbor stěžejních tenorových árií

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím pouze uvedené literatury a pramenů a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna v souladu se zákonem a vnitřními předpisy AMU.

Praha, dne 28. dubna 2023

Jakub Trnečka

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá porovnáním oper Gioacchina Rossiniho a Giuseppe Verdiho se stejným námětem „Otello“ autora Williama Shakespeara. Nejprve se podíváme na historický kontext obou autorů, porovnáme tedy dobu, ve které autoři žili, zmapujeme jejich životní dílo s cílem zjistit, zdali to mohlo ovlivnit autorovou tvorbu. Následně porovnáme zdroje, se kterými skladatelé měli možnost pracovat, jak se k nim dostali a jak moc převzali z původního díla Williama Shakespeara. Nejdůležitější částí je porovnání samotných oper z hlediska děje, vývoje a vyobrazení postav, v praktické části provedeme harmonický rozbor árií, které autor práce považuje za stěžejní z pohledu pěvce tenorového oboru.

Klíčová slova:

Otello, Giuseppe Verdi, Gioacchino Rossini, Shakespeare, porovnání, harmonický rozbor, opera

Abstract

This bachelor thesis compares operas of Gioacchino Rossini and Giuseppe Verdi under the same theme of „Otello“ by William Shakespeare. First we will be talking about the historical context of both the authors, by comparing the period during which the authors lived, we will talk about their life's work and we will see, if the period they lived in might have altered their work. Next we will compare their sources and we will see just how much they took from the original written by William Shakespeare.

The most important part is the comparison of the operas as a whole in terms of plot, character development and portrayal and practical part we will analyse arias, which the author of the thesis considers the most crucial from the point of view of a singer of the tenor category.

Key words:

Otello, Giuseppe Verdi, Gioacchino Rossini, Shakespeare, comparison, harmonic analysis, opera

Obsah

Úvod	1
1 William Shakespeare	2
1.1 "Othello" Williama Shakespeara.....	3
2 Gioacchino Rossini	5
2.1 "Otello, mouřenín benátský" Gioacchina Rossiniho.....	6
3 Giuseppe Verdi	8
3.1 "Othello" Giuseppa Verdiho	8
4 Rozdíly mezi operami "Othello" Giuseppa Verdiho a "Otello" Gioacchina Rossiniho	11
5 Harmonický rozbor stěžejních tenorových árií.....	12
5.1 Ah, si per voi gia sento	12
5.2 Dio mi potevi scagliar.....	16
Závěr	20
Seznam použitých zdrojů.....	21

Seznam příloh

Příloha 1 – G. Verdi, notový zápis „Dio mi potevi scagliar“

Příloha 2 – G. Rossini, notový zápis „Ah si per voi gia sento“

Obrázek 1 Hlavní motiv, "fanfáry"	13
Obrázek 2 "Pochod"	13
Obrázek 3 Takty 24 až 25 stupnicové postupy.....	13
Obrázek 4 Variace stupnicových postupů	14
Obrázek 5 Jago uklidňuje Roderiga	14
Obrázek 6 Návrat motivu pochodové fanfáry	15
Obrázek 7 Závěrečná kadence	16
Obrázek 8 Jagův motiv	17
Obrázek 9 Variace Jagova motivu	17
Obrázek 10 Sled mimotonálních dominant.....	18
Obrázek 11 Takt č. 43.....	19

Úvod

William Shakespeare je autorem mnoha tragédií, jednou z těch nejznámějších je „Othello“, nebo také „Othello, mouřenín benátský“. Toto dílo mělo obrovský úspěch, není proto divu, že se postupem času dostalo také na operní scénu. Dvě nejznámější a nejúspěšnější operní adaptace tohoto díla byly napsány skladateli Gioacchinem Rossinim a později Giuseppem Verdim.

Navzdory stejnému námětu jsou však opery překvapivě odlišné. Ať už jde o místo, kde se opera odehrává, angažovanost samotných postav v rámci děje, až po detaily, jako je hlasové rozdělení rolí.

Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. V první, teoretické části, jsou posluchačům opery přiblíženy děje obou děl, následně zasazeny do historického kontextu jejich vzniku, přiblíženy životy obou autorů, je vysvětleno, jak se k tomuto námětu dostali. V neposlední řadě je také popsáno přijetí od tehdejších posluchačů v porovnání s dnešní popularitou obou oper.

V praktické části práce budou porovnány hlavní rozdíly mezi oběma operami a poté proveden harmonický rozbor árií, které autor práce považuje za stěžejní z pohledu operního pěvce tenorového oboru.

Cílem práce je porovnat obě díla z hlediska děje, postav, doby vzniku a hudebního zpracování.

1 William Shakespeare

William Shakespeare, anglický básník a dramatik, se narodil roku 1564 v anglickém městě Stratford nad Avonou jakožto syn rukavičkáře Johna Shakespeara a dcery velkostatkáře Mary Ardenové. Ti společně měli osm dětí, ze kterých však dvě nejstarší dcery zemřely, jejich syn William se proto stal nejstarším dítětem z rodiny. Mladý Shakespeare navštěvoval místní gymnázium a studoval zde latinu a řečtinu. Když mu bylo pouhých osmnáct let, vzal si za ženu tehdy 26letou Annu Hathawayovou. V pozdější fázi svého života se přesunul ze svého rodného města do Londýna a začal zde hrát a později také uvádět své divadelní hry. Mezi nejvýznamnější z nich se řadí například Hamlet, Král Lear, Macbeth a Othello, mouřenín benátský. Do dnešní doby se z jeho tvorby zachovalo téměř 40 her a 150 sonetů.¹

Mnoho Shakespeareových her bylo napsáno na historický námět a autor v nich měl tendenci drammatizovat dopad anglických panovníků na jejich zemi. Mezi tyto hry patří například dvě hry o Jindřichu II., hra o Richardu II. a o Jindřichu V.²

William Shakespeare je ovšem velmi známý pro své tragédie, jednou z jeho prvních tragédií je například dnes velmi uznávaný příběh o Romeovi a Julii, nebo příběh o skotském králi Macbethovi, jeho vzestupu a jeho následnému pádu. Jeho však zdaleka nejznámější tragédií je Hamlet, který vypráví tragický příběh o zradě a nešťastném osudu dánského prince Hamleta a jeho rodiny.

Shakespeare se roku 1594 také stal členem a později spolujednatel divadelní společnosti „Služebníci lorda komořího“ (Lord Chamberlain's Men). Krátce po vyhoření divadla „The Globe“, ve kterém se svou společností vystupovali se Shakespeare odebral z Londýna zpět do svého rodného městečka a roku 1616 zemřel.

Zajímavou etapou ze Shakespeareova života jsou roky 1585-1592, kterým se mimo jiné přezdívá také „Shakespeareova ztracená léta“. Z období těchto sedmi let nejsou totiž dochována žádná díla a nikdo přesně neví, co je vlastně příčinou. Je zde mnoho teorií, jedna z nich tvrdí, že se Shakespeare začal skrývat, jiná zase tvrdí, že v tuto dobu pracoval jakožto zástupce ředitele ve škole v Lancashiru.³

Postupem času jeho tvorba inspirovala mnohé spisovatele, dramatiky a skladatele a William Shakespeare je dodnes považován za jednoho z největších dramatiků všech dob. Jeho hry

---

¹ Příspěvatelé Wikipedie, *William Shakespeare* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2023, Datum poslední revize 12. 04. 2023, 10:03 UTC, [citováno 27. 04. 2023] <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=William_Shakespeare&oldid=22691513>

² Přeloženo. DONICA, Adrienne. William Shakespeare: Biography, Playwright, Poet. *Biography* [online]. 2023 [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://www.biography.com/authors-writers/william-shakespeare>

³ Přeloženo. DONICA, Adrienne. William Shakespeare: Biography, Playwright, Poet. *Biography* [online]. 2023 [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://www.biography.com/authors-writers/william-shakespeare#shakespeares-lost-years-4>

jsou hrány po celém světě, za což můžeme vděčit především hercům Shakespearovy společnosti, kteří si po jeho smrti dali za úkol shromáždit a zachovat jeho dílo.

1.1 “Othello” Williama Shakespeara

„Othello, The Moor of Venice“ (Othello, mouřenín benátský) vypráví tragický příběh maurského vojevůdce Othella a jeho nešťastného konce plného intrik a lstí.

Nejznámější adaptací této tragédie je Shakespearova hra napsaná roku 1603, která je dodnes považována za jednu z autorových nejlepších prací. Avšak ani ten největší dramatik všech dob by nevymyslel tento příběh bez inspirace. „Shakespearovým hlavním zdrojem byl příběh spisovatele Giraldi Cinthia z jeho díla *Hecatommithi*, které vydal roku 1595.“⁴ Oproti původnímu dílu Shakespeare pojmenoval postavy Othella a Jago – původně pouze podporučíka. Následně přidal postavy Cassia – Othellova pobočníka, Roderiga – benátského šlechtice a dodal více osobnosti senátorovi Brabantiovi – původně pouze hraběti a otci Desdemony a v neposlední řadě například Emilii – Jagově ženě.

Děj Othella se odehrává v Benátkách a na Kypru v 15. století. Maur Othello, generál benátské armády, se tajně ožení s Desdemonou, dcerou benátského senátora Brabantia. Lstivý Jago se chce Othellovi pomstít, protože místo něj byl povýšen méně zkušený Cassio na pozici kapitána. Jago o Othellově tajném sňatku poví Roderigovi, který se ihned vydá vzbudit jejího otce, senátora Brabantia. Rozzuřený Brabantio hledá Othella, který byl právě předvolán před dóžete ohledně Turecké hrozby na Kypru. Brabantio jej obviní z očarování jeho dcery, avšak je neúspěšný, jelikož se za Othella postaví samotná Desdemona, která odpřisáhá jeho nevinu, Brabantio ji ve vzteku vydědí a odchází.

Othello vyráží společně s Desdemonou na Kypr do boje s Turky, ale když dorazí, zjistí, že Turecká flotila byla zničena bouří. Na cestu se vydávají také Cassio, Jago, jeho žena Emilia a Roderigo. Během oslav Jago uvádí do pohybu svůj plán: opije Cassia a následně vyvolá bitku mezi ním a Roderigem. Přichází guvernér Montano, který se snaží oba muže od sebe odtrhnout je zraněn. Othello oba muže vyslychá a následně zbavuje Cassia jeho nově nabyté hodnosti. Zoufalý Cassio je přesvědčen Jagem, aby poprosil o pomoc Desdemonu, hned poté Jago varuje Othella ohledně Desdemoniny náklonosti ke Cassiovi. Emilia poté Jagovi na jeho žádost předá Desdemonin kapesníček. Jedná se o první dárek, který Desdemona od Othella dostala, Othello je velmi rozzlobený, že jej ztratila a začne ji podezřívat z nevěry.

---

⁴ Přeloženo: „Shakespeare’s primary source was a story in Giraldi Cinthio’s *Hecatommithi*, published in 1565.“

Cinthio’s Tale: The Source of Shakespeare’s Othello. *Othello navigator* [online]. 2023 [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://shakespeare-navigators.ewu.edu/othello/Osource.html>

Poté Jago řekne Othellovi, aby pozorně poslouchal jeho rozhovor s Cassiem, kterému začne povídat o jeho vztahu s místní kurtyzánou Biancou, avšak její jméno řekne téměř neslyšně, Othello si tedy myslí, že mluví o Desdemoně. Othello přísahá pomstu a přikazuje Jagovi, aby Cassia zabil. Roderigo, zoufalý z neúspěchu v získání Desdemoniny přízně jde za Jagem pro radu, ten mu slibuje pomoc, avšak Roderigo musí nejprve zabít Cassia. Roderigo přepadne Cassia na ulici na cestě od Biancy, avšak při potyčce jsou oba těžce zraněni. Jago doráží Roderiga, který začal podezřívát Jaga a jeho motivy, a obviňuje Biancu z pokusu o zabití Cassia. Mezitím se Othello vplíží do Desdemoniných komnat, obviňuje ji ze smilstva a uškrtní ji. Na scénu přichází Emilia s guvernérem Montanem a Jagem, Othello hájí svoje činy a jako důkaz ukazuje Desdemonin kapesníček. Emilii je jasné, co se stalo, vše vysvětluje a ukazuje na Jaga jakožto pravého viníka. Jago je chycen, při útěku se mu však podaří zabít Emilii. Othello lituje svého činu a dýkou si sám bere život. Cassiovi je poté vrácena jeho funkce a stává se z něj nový guvernér Kypru.

2 Gioacchino Rossini

Gioacchino Rossini se narodil roku 1792 v italském Pesaru do rodiny hudebníků, otec hrál na trumpetu, matka byla zpěvačka. Když Gioacchinovi bylo 10 let, s rodinou se přestěhovali do Luga a začal se zde věnovat kromě hudby také studiu matematiky a latiny. O 4 roky později mladý skladatel nastoupil na hudební gymnázium v Bologni jakožto student zpěvu a klavíru, později se začal věnovat také studiu skladby.

Roku 1810 byla v benátském divadle Teatro San Moisè uvedena Rossiniho první opera „La cambiale di matrimonio“ (Manželství na směnku), která slavila velký úspěch. Tento úspěch nastartoval jeho kariéru a během dalších let se ještě proslavil operami „Tancredi“ a později „L'italiana in Algeri (Italka v Alžíru). Dalším velkým úspěchem byla premiéra opery „Il barbiere di Siviglia“ (Lazebník sevilský), původně nazvána „Almaviva“, podle titulní postavy, roku 1816 v římském divadle Teatro Argentina.⁵

Roku 1823 napsal skladatel operu Semiramis, kterou on sám považoval za jedno ze svých nejlepších děl. Rossini se po neúspěšné premiéře rozhodl věnovat veškerou svou energii a úsilí Paříži, kam se následně roku 1823 také přestěhoval. Za neúspěch této opery nejspíše mohla mimo jiné také staromódnost tehdejší italské společnosti, která na dílo ještě nebyla připravena.⁶ Jedním z významných děl, které skladatel pro Paříž napsal, byla například opera z roku 1825 s názvem „Il viaggio a Reims“ (Cesta do Remeše), již autor zamýšlel jako korunovační skladbu pro krále Karla X. Další významné dílo z této doby je také například opera buffa „Le Comte Ory“ z roku 1828, která si část hudby vypůjčila právě z „Il viaggio a Reims“.

Nejdelším a nejnáročnějším skladatelovým dílem je opera z roku 1829 „Guillame Tell“ (Vilém Tell), inspirovaná legendou o švýcarském národním hrdinovi Vilému Tellovi. Opera trvá téměř čtyři hodiny a jedná se zároveň o poslední operu, kterou autor napsal. Nikomu však není jasné, proč ke konci svého života přestal psát, nejspíše však byl prostě vyčerpán skladatelskou činností, kterou se přes 30 let živil.

Mezi jeho poslední díla patří například „Les soirées musicales“ (cyklus 12 písní) a „Stabat Mater“. Zbytek svého života Rossini strávil v Paříži a zde roku 1868 ve věku 76 let umírá.⁷

---

⁵ Přispěvatelé Wikipedie, *Gioacchino Rossini* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2023, Datum poslední revize 16. 03. 2023, 13:07 UTC, [citováno 28. 04. 2023] <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Gioacchino_Rossini&oldid=22549646>

⁶ Přeloženo CAUSSOU, Jean-Louis. Gioacchino Rossini: Italian composer. *Britannica* [online]. 2022, 09.09 [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Gioacchino-Rossini>

⁷ Přispěvatelé Wikipedie, *Gioacchino Rossini* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2023, Datum poslední revize 16. 03. 2023, 13:07 UTC, [citováno 28. 04. 2023] <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Gioacchino_Rossini&oldid=22549646>

2.1 “Otello, mouřenín benátský” Gioacchina Rossiniho

Opera „Otello ossia Il Moro di Venezia“ od skladatele Gioacchina Rossiniho je tragédií o třech jednáních na libreto Francesca Maria Beria di Salsy a od ostatních verzí se liší zdaleka nejvíce. Gioacchino Rossini operu napsal speciálně pro potřeby neapolského divadla Teatro del Fondo Naples.⁸ Postavy Otella, Jaga a Roderiga jsou proto všechny napsány pro tenorový hlas, což je velmi neobvyklá volba pro takto dramatické libreto. Největší změnou oproti originálu je místo, kde se opera odehrává. Zatímco Shakespearova hra se odehrává většinou na Kypru, příběh Rossiniho adaptace zůstává v Benátkách po celou dobu opery. Zároveň dává Roderigovi v příběhu mnohem větší prostor na úkor Jaga a kompletně vynechává postavu Cassia. Hlavní zápletka celého díla je úplně jiná, namísto Desdemonina šátku zde figuruje dopis a Jago je v této adaptaci více než jako zlomyslný člověk vyobrazen jakožto pomstychtivý ctitel. Důvodem těchto nesrovnalostí je nejspíše neznalost originálního Shakespearova díla libretistou, který se nejspíše inspiroval knižní adaptací z roku 1796 od Jeana-François Ducise, francouzského spisovatele, jenž byl známý svými překlady Shakespearových děl, avšak také pověstný svým upravováním děje a jmen postav.⁹ Například Ducisův „Otello“ skončí smířením Othella a Desdemony, která následně přede všemi odpouští Jagovi.

Peter Tregear říká: „Pokud se chystáte na Rossiniho operu Otello (1813) a očekáváte něco podobného struktuře a poezii Shakespearova originálu – stejně jako Lord Byron, když se vydal na představení do Benátkách roku 1818 – budete zklamaní.“¹⁰

Opera začíná triumfálním příchodem Otella, který se vítězně vrací z Kypru a úspěšně odrazil Tureckou hrozbu. Roderigo a Jago zuří, jelikož dóže Otellovi za jeho zásluhy uděluje benátské občanství. Jago je v této adaptaci vyobrazen jakožto další odmítnutý milenc. Předstírá podporu Roderigovi ve sňatku s Desdemonou, avšak tajně za jeho zády plánuje svou lest. Jago Otellovi jako důkaz o Desdemonině nevěře ukazuje dopis určený pro jejího milence, Otello však netuší, že byl původně adresován jemu. Desdemonin otec Elmiro dopis zadržel, protože nechce dát svou dceru Otellovi, a Jago dopis získal od něj.

---

⁸ Příspěvatelé Wikipedie, *Othello (Rossini)* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2023, Datum poslední revize 26. 04. 2023, 10:31 UTC, [citováno 28. 04. 2023] <[https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Othello_\(Rossini\)&oldid=22739684](https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Othello_(Rossini)&oldid=22739684)>

⁹ Přeloženo: Ducis was noted for his translations of six of Shakespeare's plays and Ducis' adaptations, which frequently involved renaming characters and revising plots. Příspěvatelé Wikipedie, *Jean-François Ducis* [online], Wikipedia: The Free Encyclopedia, c2023, Datum poslední revize 06. 11. 2022, 09:19 UTC, [citováno 27. 04. 2023] < https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Jean-Fran%C3%A7ois_Ducis&oldid=1120308526 >

¹⁰ Přeloženo: „If you attend Rossini's opera Otello (1813) expecting something close to the structure and poetry of Shakespeare's original – as Lord Byron did when he went to a performance in Venice in 1818 – you will be disappointed.“ TREGEAR, Peter. Decoding the music masterpieces: Rossini's opera, Otello. *The conversation* [online]. 2018, 22.10. [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://theconversation.com/decoding-the-music-masterpieces-rossinis-opera-otello-104760>

Desdemona je zoufalá, její služka Emilia ji však utěšuje. Chystá se svatba, ale místo Otella na ni u oltáře čeká Roderigo. Otello naštěstí vchází na scénu a Desdemona mu projevuje svou náklonnost, čímž rozzuří svého otce a Roderiga. Elmiro svou dceru proklíná a odchází. V Elmirově domě Desdemona Roderigovi odhaluje, že je již Otellovou ženou, vzali se tajně. Mezitím v Otellově zahradě Jago Otellovi odhalí, že mu je Desdemona nevěrná, v tu chvíli do zahrady přichází Desdemona s Roderigem. Otello je přesvědčený, že dopis byl pro něj, Jago prchá a dochází k souboji. Desdemona se je snaží od sebe odtrhnout, avšak neúspěšně. Následuje třetí dějství a Desdemona je opět zoufalá, otec ji vydědil, Otello byl za své činy vyhnán z Benátek. Následuje Desdemonina modlitba, v této opeře v podobě árie „Assisa a pie d'un salice“. Desdemona dokončí svou modlitbu a uchyluje se ke spánku. Otello se propíří k Desdemoně do lože a probodne ji dýkou. V tu chvíli přicházejí ostatní s dobrou zprávou: Otellovi je odpuštěno a je mu dovoleno uzavřít sňatek s Desdemonou. Otello si uvědomuje, co učinil, a probodne se stejnou dýkou, kterou probodl Desdemonu. Opona náhle klesá a opera je u konce.

Premiéra roku 1816 v Neapoli měla úspěch, avšak největšího úspěchu v té době dosáhla až upravená verze se „šťastným koncem“, běžná praxe v opeře 19. století.¹¹ „Opera měla obrovský úspěch po celém světě, velkého nadšení dosáhla především roku 1819 ve Vídni, 1821 v Paříži, 1822 v Londýně a roku 1826 v New Yorku, opera se udržela v popředí až do roku 1887, kdy žezlo převzal „Othello“ Giuseppe Verdiho.“¹²

---

¹¹ Příspěvatelé Wikipedie, *Othello (Rossini)* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2023, Datum poslední revize 26. 04. 2023, 10:31 UTC, [citováno 28. 04. 2023]

<[https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Othello_\(Rossini\)&oldid=22739684](https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Othello_(Rossini)&oldid=22739684)>

¹² Přeloženo: „It appeared in Vienna in 1819, Paris in 1821, London in 1822, and New York in 1826. It maintained its popularity throughout Europe until 1887, the year of Verdi's *Otello*.“ FULLER, Nicholas. *Othello (Rossini)*. *Opera scribe* [online]. 2020, 16.05 [cit. 2023-04-28]. Dostupné z:

<https://operascribe.com/2020/05/16/186-otello-rossini/>

3 Giuseppe Verdi

Giuseppe Verdi byl italský hudební skladatel vrcholného hudebního romantismu, který se proslavil svou operní tvorbou, především operami *Rigoletto*, *La Traviata*, *Aida* a *Otello*. Verdi se narodil roku 1813 v malém městečku Le Roncole jako syn hokynáře a přadleny. Již v útlém věku byl mladičký Giuseppe Verdi velmi nadaným varhaníkem a v tomto umění se dále zdokonalil v Bussetu a později v Miláně, na zdejší konzervatoř se však kvůli příliš vysokému věku nedostal. Nakonec se stal žákem tehdy významného cembalisty Giovanniho Paisielly, který působil na operní scéně v divadle La Scala.

Roku 1842 měla premiéru opera *Nabucco*, jedna z nejvýznamnějších zachovaných oper vůbec, jednalo se o obrovský úspěch a opera měla rekordních 57 repríz.

V pozdějších letech svého života se autor také velmi aktivně angažoval v politických událostech v době, které se přezdívá *Risorgimento*, neboli snaze o sjednocení Itálie. Verdi byl v té době v podstatě symbolem lidu a jeho jméno bylo dokonce použito jako heslo pro sjednocení Itálie— *Viva V.E.R.D.I.*, neboli *Viva Vittorio Emanuele Re D'Italia* (Ať žije Vittorio Emanuele král italský).

Giuseppe Verdi zemřel roku 1901 v Miláně a na jeho počest mu na pohřbu byl hrán jeho legendární sbor z opery *Nabucco* „*Va, pensiero, sull'ali dorate*“¹³. Jednalo se o velkou národní tragédii, avšak jeho tvorba žije dodnes a Verdi je považován za jednoho z nejvýznamnějších skladatelů všech dob.

3.1 "Othello" Giuseppe Verdiho

Othello Giuseppe Verdiho je narozdíl od Rossiniho verze mnohem bližší předloze anglického dramatika Williama Shakespeara. Jak Verdi, tak jeho libretista Arrigo Boito totiž předlohu velmi dobře znali a láska k Shakespearovým dílům je spojila dohromady, ačkoliv v dřívějších letech Boito otevřeně kritizoval italskou operu, kterou dokonce označoval za podřadnou velkolepé pařížské opeře a Verdi tuto kritiku pokládal za útok na svou osobu¹⁴.

Ačkoliv se oba velmi urputně snažili držet Shakespearovy předlohy, museli nakonec mnoho veršů kompletně přepsat, jelikož byly nezhudebnitelné¹⁵. Dokonce vynechali první část celého díla, která se odehrává v Benátkách, a velká část opery se proto odehrává na Kypru.

---

¹³ Příspěvatelé Wikipedie, *Giuseppe Verdi* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2023, Datum poslední revize 7. 04. 2023, 18:45 UTC, [citováno 27. 04. 2023]

<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Giuseppe_Verdi&oldid=22613412>

¹⁴ LUTZ, Petr. *Otello* Giuseppe Verdiho: operní průvodce a děj. *Opera-inside* [online]. [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://opera-inside.com/otello-giuseppe-verdiho-operni-pruvodce-a-dej/?lang=cs>

¹⁵ Tamtéž

Navzdory odchylkám od původního díla byla premiéra Othella, která se odehrála v milánském divadle Teatro alla Scala roku 1887, obrovským úspěchem, mimo jiné za to mohla také dlouhá tvůrčí odmlka, opera byla prvním uvedeným dílem po 15 letech. V této době byl již Verdi považován za poklad celého italského národa a mnohými byl označován za otce vlasti.

Děj začíná nečekaně bez přede hry, v kyperském přístavu čekají vojáci na příjezd lodi jejich nového vrchního velitele Othella během zuřivé bouře. Všichni jsou však nadšení Othellovým příchodem, který svým slavnostním „Esultate“ provolává vítězství nad Turky, za které mohou také částečně být vděčni bouři, která potopila část turecké flotily. Tento vstup je velmi proslulý svou obtížností i mezi nejzkušenějšími zpěváky a zapsal se do historie jako jeden z nejtěžších vůbec.

Lid oslavuje návrat svého hrdiny Othella, jeho praporčík Jago a mladý šlechtic Roderigo však neslaví, jelikož jej oba nenávidí. Jago kvůli Cassiovi, kterého Jago povýšil do pozice kapitána místo něj a Roderigo, protože miluje Othellovu ženu Desdemonu. Děj se poté odehrává podobně jako v Shakespearově verzi, Cassio se nechá Jagem opít, když přijde Montano, aby jej poslal na hlídku, a vidí v jakém je stavu, rozzuří se, Cassio se nechá Roderigem vyprovokovat a v opilosti začne s Montanem bojovat a zraní jej. Přichází Othello, ptá se svého domnělého přítele Jaga, co se stalo, ten však předstírá, že netuší, kdo bitku začal. Když Othello vidí zraněného Montana, zbavuje Cassia jeho hodnosti a posílá Jaga na hlídku.

Druhé dějství začíná rozhovorem Jaga a zoufalého Cassia, kterému Jago poradí, aby šel o jeho degradaci promluvit s Desdemonou, ta jistě Othella přemluví. Cassio dá na jeho radu, když poté přichází Othello, Jago naznačuje Desdemonin poměr s Cassiem. Desdemona poté jde za Othellem s Cassiovou žádostí, avšak je odmítnuta, prý jej bolí hlava. Desdemona nabízí Othellovi svůj šátek, avšak ten jej odhodí stranou, kde jej najde Emilia, které ho z rukou vytrhne Jago.

Jago poté nastraží šátek do Cassiovy ložnice a Othellovi opět řekne, že mu je Desdemona nevěrná, tentokrát mu Othello uvěří. Othello přísahá pomstu.

Othello jde za Desdemonou, že jej bolí hlava, a žádá ji, aby mu obvázala hlavu jejím šátkem. Když mu však řekne, že jej ztratila a opět zmíní Cassiovu prosbu, Othello se rozzuří a odchází. Když Othello běduje nad svým osudem, nachází jej Jago a varuje jej, že přichází Cassio. Othello se ukryje a Jago s Cassiem začne rozhovor o jeho poměru s místní kurtyzánou, avšak záměrně neřekne její jméno nahlas, takže Othello si myslí, že mluví o Desdemoně. Cassio poté ukazuje Jagovi kapesník, o kterém si myslí, že mu jej nechala v pokoji tajná ctitelka. Když Cassio odchází, Jago Othellovi navrhuje, aby Desdemonu uškrtil na místě, kde zhřešila, tomu se nápad líbí a jmenuje Jaga svým kapitánem.

Na Kypr přijíždí benátský velvyslanec, ten oznamuje Othellovi, že se má vrátit zpět do Benátek, Cassio se má stát novým velitelem na Kypru. Othello je rozzuřen a ve vzteku uhodí Desdemonu. Jago Othellovi navrhuje pomstu na Desdemoně, on sám se postará o Cassia. Desdemona se začne ve své ložnici modlit, když svou modlitbu dokončí, přichází Othello, s kapesníkem v ruce ji proklíná za nevěru, když však Desdemona odmítá vinu, je uškrcena. Mezitím Jago přesvědčí Roderiga, že musí zabít Cassia, aby zabránil Desdemoně odjet z Kypru, Roderigo je však neúspěšný a odhaluje Jagovu lest, ten jej však zabíjí. Když Emilia přinese zprávu o Roderigově smrti Desdemoně, je zděšena, když vidí Othella nad jejím mrtvým tělem. Emilia jej obviňuje z její vraždy, ten však jako důkaz o její nevěře ukazuje její kapesníček. Přichází zraněný Cassio, Jago a Lodovico. Cassio vysvětlí, že kapesník našel ve svém pokoji, Emilia poznává kapesník, který jí vzal Jago a usvědčuje jej. Jago prchá, Othello se v zoufalství probodne dýkou a umírá po boku Desdemony.

4 Rozdíly mezi operami “Othello” Giuseppe Verdiho a “Otello” Gioacchina Rossiniho

Opery obou autorů jsou založeny na stejném příběhu, avšak výsledná díla jsou velmi rozdílně pojata. Zatímco Giuseppe Verdi se snažil o zachování původního díla a o zhudebnění Shakespearova dramatu včetně veršů, Gioacchino Rossini se k příběhu Othella dostal zprostředkovaně z díla, které samo o sobě nebylo věrné Shakespearově dramatu. Sám nejspíš vůbec netušil, kdo to vlastně William Shakespeare byl.

Ačkoliv se Verdiho adaptace snažila být co nejvěrnější Shakespearově předloze, i on byl nakonec nucen kompletně odstranit část odehrávající se v Benátkách na začátku opery a jeho dílo se tedy odehrává celé na Kypru. Rossiniho adaptace je poté naprostým opakem, Othello se nikdy nevydává vstříc turecké hrozbě na Kypru, jelikož turecké loďstvo zničila bouře, veškerý děj se tedy odehrává v Benátkách.

Další výraznou odchylkou je Rossiniho rozhodnutí kompletně vynechat postavu Cassia, čímž se zásadně mění zápletka a role jednotlivých postav. Jeho adaptace je tedy méně zaměřená na Jaga, jakožto hlavního antagonistu příběhu, a dává prostor Roderigovi, kterému Rossini dává podstatně větší roli v porovnání se Shakespearovým dílem.

Verdi je poté velmi blízký Shakespearovu dílu, dokonce utvrzuje Jaga, jakožto hlavního antagonistu. Jaga zde ztvárňuje jako čisté zlo, což dokazuje také Jagovou modlitbou „Credo“. Drobné rozdíly mezi oběma operami potom můžeme vidět například v podobě dopisu, který Rossini použil namísto Verdiho kapesníku, a způsobem, kterým Othello bere Desdemoně život. Zatímco Rossini nechává Desdemonu zavraždit dýkou, Verdi je opět věrný předloze a Othello v jeho verzi Desdemonu uškrtí.

Z pěveckého hlediska je velmi podstatné zmínit také rozdílné obsazení hlasů hlavních interpretů. V čem se autoři shodli, bylo obsazení hlavní role Othella jakožto tenora. Rozdíly jsou však patrné v postav Jaga a Roderiga, které se Rossini rozhodl napsat obě pro tenorový obor, zatímco Verdi obě postavy obsadil barytony. Rolí Desdemony Rossini napsal pro mezzosoprán, Verdi jí svěřil soprán.

Obě díla však mají také věci společné. Tou nejvýznamnější je Desdemonina modlitba. Verdiho verze „O Salce, salce“ je dnes sice populárnější, avšak Rossiniho „Assisa a pie d'un salice“ jí rozhodně není hudebně podřadná, vyniká unikátní instrumentací a nádherným zvukem harfy, nezvyklým nástrojem v dramatické hudbě. V obou dílech je slyšet osobitý přístup autorů k hudebnímu zpracování, v obou případech se rozhodně jedná o mistrovská díla hodná uznání.

5 Harmonický rozbor stěžejních tenorových árií

Pro svou bakalářskou práci jsme zvolili dvě árie. První z nich nese název „Ah si, per voi gia sento“ z opery Otello, mouřenín benátský od Gioacchina Rossiniho. Autorem druhé árie „Dio mi potevi scagliar“ z opery Othello je skladatel Giuseppe Verdi. Obě jsou považovány za stěžejní pro tenorový obor.

5.1 Ah, si per voi gia sento

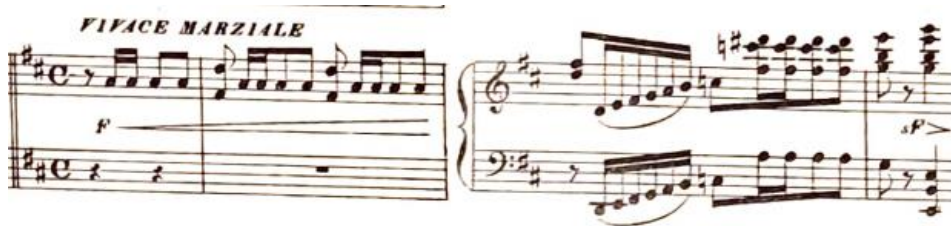
Árie Ah si, per voi gia sento je vstupní árií hlavního protagonisty Otella, který se vítězně vrací z bitvy s Turky a je oslavován všemi přítomnými občany Benátek. Výjimkou jsou pouze Istivý Jago a mladý Roderigo, kterého Jago musí dokonce zastavit silou, protože se ve vzteku chce na Otella vrhnout. Othello zpívá o své lásce k benátskému lidu se slovy „Ah! Si, per voi gia sento nuovo valor nel petto. Per voi d'un nuovo affetto sento infiammarsi il cor.“, což by v překladu znamenalo „Ach ano, pro vás ve své hrudi nacházím novou odvahu. Ve vašich službách cítím ve svém srdci planout vášeň žhnoucí.“

Jedná se o árii da capo, tedy o druh operní árie charakteristickou svou trojdílnou formou se schématem ABA'. Wikipedie árii da capo definuje takto: „Tvoří ji tři díly (tzv. strofy): první je úplná hudební myšlenka, zakončená v základní tónině. Druhá část je v kontrastu s první, buď rytmicky (v pomalém tempu), nebo harmonicky (dur, moll) zatímco třetí část často ani nebývá skladatelem vypsána, nýbrž označená v partituře pouze značkou da capo, a je vlastně doslovnou repeticí první části. Bývalo však téměř pravidlem, že třetí díl byl vylepšován o improvizace a ozdoby, které si často vymýšleli i sami zpěváci, aby tak mohli předvést své schopnosti a virtuozitu.“¹⁶ Oddíl A má 32 taktů, střední část B 20 taktů a díl A' má taktů 80, což vypovídá o jeho propracovanosti oproti dílu A.

Předehra začíná tempem vivace marziale. Hrdinný motiv je uveden ve forte v tónině D dur na tónice. Fanfáry zazní sextakordem D dur a za crescendo přecházejí přes III. stupeň fis moll na kvintakord II. stupně e moll. Poté harmonie pomocí terciových sekvencí přechází zpět na tóniku a opakovaně se střídá s dominantním septakordem A dur. Celá předehra končí 10. taktem na tónickém kvintakordu D dur.

---

¹⁶ Árie da capo. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%81rie_da_capo

Obrázek 1 Hlavní motiv, "fanfáry"

Othellova árie začíná 11. Taktem. Harmonická struktura není složitá, tónický kvintakord je vystřídáván subdominantou G dur a dominantním septakordem A dur. Napětí je docíleno přísným tečkovaným rytmem – osminovou notou se dvěma tečkami a notou dvaatřicetinovou. Rytmus evokuje pomyslný pochod a dodává tím hudbě triumfální náboj.

Obrázek 2 "Pochod"

V 15. taktu zpěvák prozpívá skupinu dvaatřicetinových not podloženou dominantním kvintakordem A dur, poté se harmonie hned v dalším taktu vrací zpět do tóniky D dur. V 16. taktu harmonie se opět vrací motiv pochodu. V taktech 24 až 25 obsahuje zpěvný part stupnicové postupy zakončené čtyřmi po sobě jdoucími synkopami.

Obrázek 3 Takty 24 až 25 stupnicové postupy

V 28. a 29. taktu jsou stupnicové postupy variovány, namísto osminových tónů s dvěma tečkami a šestnáctiny se zde objevují pouze šestnáctiny, harmonie však zůstává stejná.

Obrázek 4 Variace stupnicových postupů

Tato pasáž poté v 30. taktu přechází do dominantního kvintakordu A dur, v následujícím taktu se vrací do tóniky a 32. taktem díl A končí.

Od 33. taktu začíná kontrastní díl B. Je uveden v 6/8 taktu v dominantní tónině A dur. Tato část nese tempové označení andante.

Doprovod i zpěvák přecházejí z hrdinného fortissima do velmi měkkého pianissima. Harmonie začíná na tónickém kvintakordu A dur, pomocí mimotonální dominanty Fis dur k II. stupni h moll přechází přes dominantní septakord E dur zpět k tónice.

Pěvecký part začíná 37. taktem, ve 38. taktu přechází na dominantu a ve 39. taktu zpět na tóniku. Následuje mimotonální dominantanta H dur, rozvedená do dominantního kvintakordu E dur.

Dynamika zpěváka ve 41. taktu lehce zesiluje, doprovod stále hraje v pianu, harmonie se opět střídá tóniku s dominantou. V melodické lince se ke zpěvu přidává Jago, který se snaží zadržet a uklidnit rozzuřeného Roderiga, jenž se chce na Otella v tomto momentu vrhnout, slibujíc mu pomstu. Otello neslyší jejich rozhovor a pokračuje ve své árii.

Obrázek 5 Jago uklidňuje Roderiga

Napětí v 45. taktu je podpořeno mimotonální dominantou Cis dur do VI. stupně fis moll, dále rozvedeného do sextakordu II. stupně h moll, dominantního kvintakordu a tóniky. V tento moment se celý harmonický postup opakuje. K mírné rytmické změně dochází v melodické lince.

Díl A' je uveden pochodovou fanfárou z dílu A, přičemž melodickou linku přebírá sbor, znázorňující lid oslavující Otella slovy „Non indugiar, deh vieni a trionfar“ neboli „Neotálejme, pojďme oslavit Váš triumf“.

Obrázek 6 Návrat motivu pochodové fanfáry

V 52. taktu se opět vrací tónina zpět do D dur, v doprovodu zní tónický kvintakord D dur, pomocí průchodných tónů se poté doprovodná melodie vzestupně dostává na dominantu do A dur a hned posléze zpátky do D dur. V 56. taktu dochází v harmonii ke změně na II. stupeň e moll, následuje mimotonální dominanta E dur k dominantě A dur a následuje dlouhá stoupající a klesající oktávová sekvence až do 60. taktu, kde v oktávové poloze zazní dominantní kvintakord, posléze septakord A dur.

Začátek závěrečné části árie zahajuje slavnostním motivem doprovod v 64. taktu se zdvihem v 63. taktu, do 67. taktu se dostává pomocí sekvence v terciové poloze, která začíná na tónice D dur, následuje dominanta a dur, motiv je poté završen dominantou. V 67. taktu zpěvák zahajuje opakováním motivu zahráného v doprovodu, ten zopakuje 2x do 72. taktu, kde dochází k variaci. V 73. taktu dochází k harmonickému obohacení VI. stupněm kvintakordem h moll, v 74. taktu se harmonie vrací zpět na dominantu A dur a přes mimotonální kvintakord E dur přechází na dominantu A dur.

75. taktem začíná nový motiv končící 77. taktem, který se opět 2x opakuje až do 79. taktu. Harmonie se opět pohybuje mezi tónikou a dominantou.

V 80. taktu se vrací stupnicové postupy z první části árie, které se také opakují, a to až do 87. taktu, kde společně své motivy zpívají sbor a Jago. Jejich zpěv však v 91. taktu přeruší vysokým a² Otello, který následně opakuje celou svou pěveckou linku od 67. taktu. V notovém zápisu je vše totožné, což by mohlo běžného posluchače začít nudit. Toto je také důvodem častých, velmi výrazných variací ze strany zpěváka, který má v tomto místě jedinečnou možnost ukázat svůj rozsah a virtuozy svého hlasu. Zejména ve 108. taktu, jelikož motiv v tomto místě se již opakuje počtvrté, dokonce společně se sborem, který v zpívá zároveň se sólistou.

Teprve ve 112. taktu dochází ke změně, sbor zde v terciové poloze drží melodii na tónice společně s doprovodem, který v basu sekvencemi postupně dochází až do 115. taktu, kde přechází na kvintakord B dur, E dur a cílový D dur. Sólista se přidává na tónu d² a může opět

ukázat svůj rozsah rychlým během přes 2 oktávy z vysokého a² na malé a, což dokáže být pro tenory velmi obtížné. 117. takt zahajuje opět sbor v terciové poloze rychlým přechodem z tóniky na dominantu a dur a zpět do tóniky. Od 117. do 122. taktu se opakuje motiv ze 112. taktu.

Závěr celé árie začíná ve 123. taktu zdvihem na tónice společně se sborem. Ve 124. taktu začíná finální sekvence sólisty. Ve 128. taktu poté můžeme vidět kadenci, kterou Rossini typicky využívá jakožto závěr většiny svých tenorových árií: T-II-T-D-T.

Obrázek 7 Závěrečná kadence

5.2 Dio mi potevi scagliar

Za nejvýraznější tenorovou árii z Verdiho opery Othello je pokládána árie „Dio mi potevi scagliar“. Árie je uvedena ve III. dějství, Othello se zde smiřuje s údajnou nevěrou jeho drahé Desdemony. Celá árie vystihuje Othellovu postavu jakožto oběť Jagových intrik, což se také projevuje v hudbě.

Árie je vystavěna ve dvoudílné formě A-B. Oba díly jsou přibližně stejného rozsahu, díl A obsahuje 22 taktů, díl B 30 taktů. Árie začíná v pomalém tempu adagio chromatickým postupem oktáv od tónu es, v 2. taktu tento postup končí na tónice as moll. Ostinátní prodleva na tónu as zaznívá až do 16. taktu. V doprovodné nástrojové lince je uvedena dlouhá řada tremol, která jsou variací na dříve uvedené Jagův motiv a zároveň v tomto případě symbolizuje vzdychání našeho protagonisty Othella.

Obrázek 8 Jagův motiv

Obrázek 9 Variace Jagova motivu

“Přítomnost Jagova motivu v Othellově árii si zde můžeme vyložit jako stav Othellovy mysli, nyní plnou zlosti a zuřivosti, kterou mu Jago svými jedovatými slovy otrávil našeptáváním během celé opery.”¹⁷ Othello v Jagovi vidí svého jediného důvěrníka a věří mu každé slovo, které vyjde z jeho úst. Dá se tedy říci, že přítomnost Jagova motivu zde symbolizuje Jagův triumf nad Othellem a může sloužit jakožto metafora pro vítězství zla nad dobrem. V Othellově podání však tento krátký motiv začíná v pochmurné tónině *as moll*, což může naznačovat, že za jeho zuřivostí se skrývá zoufalství.

Od 3. taktu začíná zpěvák tónem *as*, které plačtivě opakuje až do 5. taktu, kde přechází na tón *es*. Celý díl A vystřídává v pěveckém partu pouze tyto dva tóny. Pod nimi stále v doprovodu zaznívá zlověstný Jagův motiv v drobných melodických obměnách.

Basové ostinato na tónice je doplněno průchodnými tóny v klesajících postupech. K harmonické změně z tóniky na dominantu *Es dur* dochází až v druhé polovině 5. taktu a ihned se na začátku dalšího taktu vrací zpět do tóniky. Od 6. taktu se opakuje chromatický postup ze začátku skladby, přičemž doprovod je v basu obohacen o akordické tóny tónického a dominantního kvintakordu. Průchodné klesající tóny zůstávají beze změny.

V 11. taktu se potřetí vrací klesající chromatický postup ze začátku árie. Harmonie se stává bohatší, akordy jsou uvedeny ve sledu: *as moll* – *As dur* – *des moll* – *as moll* – *Es dur* – *as*

¹⁷ Přeloženo. THEOUTLUKE. Verdi VS Shakespeare: "Dio! mi potevi scagliar" from OTELLO. Youtube [online]. [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Xsl6BWC9saM&ab_channel=TheOutluke

moll. Bas pracuje s průchodnými tóny až do 19. taktu, kde končí tónikou a dominantou. Postupným rozvojem v doprovodných hlasech dochází k robustnějšímu zvuku, který v tomto případě může symbolizovat Othellovo utvrzení v Jagových slovech o Desdemonině nevěře, a jeho touhu po pomstě. Od 20. taktu začíná modulace do tóniny Es dur, jež je předepsána dílu B. K modulaci dochází přes její dominantní septakord B dur.

Díl B nese tempové označení poco meno, dynamika zůstává v pianissimu. Pěvec přechází do něžného cantabile. Othello zde vyjadřuje ztrátu smyslu svého života slovy „Spento é quel sol“. Desdemona je jeho sluncem, tím, že ji ztrácí, zároveň ztrácí smysl svého života. Harmonie začíná na tónice es moll, přechází na VI. stupeň c moll a dále chromatickým sledem akordů klesá zpět do tóniky v 28. aktu, kde zpěvákův hlas zpívá vroucné *dolcissimo*.

Od 29. taktu je melodie doprovázena tónikou Es dur, VI. stupněm c moll, v dalším taktu najdeme mimotonální dominantu G dur k VI. stupni c moll. Sled mimotonálních dominant se vyskytuje v taktech 32 až 34.

The image shows a musical score snippet. The top staff is a vocal line with the lyrics "to! spen.to è quel sol, quel sor.ri. so, quel". Above the staff is the marking "animando". The bottom two staves are piano accompaniment, showing chords and moving lines in the right and left hands.

Obrázek 10 Sled mimotonálních dominant

V taktech 35 až 39 vidíme harmonickou kadenci ve sledu: T-VI-S-D-T-D-T-D-T.

Po harmonické kadenci dochází k rychlé výměně alterovaných akordů, čímž se zvyšuje napětí, které je umocněno *crescendem* směřujícím až do 43. taktu. V tomto místě zazní zmenšeně zmenšený septakord a-c-es-ges, který graduje ve svých obratech, tvoří tempový přechod do *piu mosso* a uvádí tím scénu IV.

SCENA IV.

- nal! PIÙ MOSSO Ah! Dan.na.

cres. sempre *ff* *p*

Obrázek 11 Takt č. 43

Začíná závěrečný výstup Othella, ve kterém přísahá, že z Desdemony dostane přiznání o její nevěře, jeho zuřivost ještě víc podnítl příchod Jaga, který ohlašuje vstup Cassia. Othello v tuto chvíli kompletně oddaný pomstě dává najevo svou radost, jelikož se brzy bude moci pomstít. Harmonie je až do 49. taktu velmi vypjatá, od zmenšeně zmenšeného septakordu a-c-es-ges postupuje chromaticky po dalších zmenšeně zmenšených septakordech až k dalšímu obratu výchozího septakordu c-es-ges-a. Árie graduje posledními čtyřmi takty v tempu allegro mosso, kdy tónický kvintakord Es dur v 51. taktu překvapivě ústí zpět do původní tragické as moll. Přes dominantní kvintakord B dur se poté vrací do tóniky Es dur, kde árie končí.

Závěr

Rozborem obou operních děl jsme došli k závěru, že ačkoliv se jedná o opery se stejným námětem, jejich obsah se velmi liší. Giuseppe Verdi se svou snahou zachovat původní verše Williama Shakespeara docílil věrnější adaptace příběhu než Gioacchino Rossini, jehož verze je obsahově mnohem volnější. Společné zůstávají hlavní postavy a jádro zápletky.

Z hlediska použitých hudebních prostředků Verdiho verze disponuje mnohem bohatší a barvitější harmonií, která vytváří napětí umocňuje dramatickosti děje. Oproti tomu Rossiniho zpracování působí vylehčenějším, až hravým dojmem. Dramatičnosti u něj přispívá výrazný, často tečkovaný, pravidelně členěný rytmus.

Z pěveckého hlediska se jedná o dvě naprosto odlišná hudební spektra. Othello Giuseppa Verdiho vyžaduje pravý dramatický tenor a technicky nesprávná interpretace může způsobit i následné hlasové problémy. Rossini, stejně jako Verdi, také na zpěváka klade vysoké nároky. Pěvec musí disponovat schopností zpívat složité koloratury, melodie se často pohybují ve vysokých tenorových polohách.

Obě díla bezesporu patří k vrcholům operní tvorby. Je zřejmé, že vyžadují zkušeného a technicky zdatného pěvce s vyzrálým hlasem.

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

- BURIAN, Karel Vladimír. Gioacchino Rossini: život a dílo. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963. Hudební profily (Státní hudební vydavatelství)
- BURIAN, Karel Vladimír. Giuseppe Verdi. 1. vydání. Praha: Orbis, 1948.
- ČERNUŠÁK, Gracian. Dějiny evropské hudby. 5., přehl. a dopl. vyd. (v Pantonu 3. vyd.). Praha: Panton, 1974
- Giuseppe Verdi (1813-1901), Otello: opera o čtyřech dějstvích z roku 1887. Přeložil Marie KRONBERGEROVÁ. Ostrava: Národní divadlo moravskoslezské, příspěvková organizace statutárního města Ostrava, [2017]. ISBN 978-80-88180-25-8.
- Giuseppe Verdi, Otello. Přeložil Marie KRONBERGEROVÁ. Brno: NdB-Národní divadlo, [2022]. ISBN 978-80-11-02077-4.
- GREENBLATT, Stephen. William Shakespeare: velký příběh neznámého muže. Praha: Albatros, 2007. Albatros Plus. ISBN 9788000019307.
- HONAN, Park. Shakespeare: životopis. Praha: Paseka, 2011. Historická paměť. ISBN 978-80-7432-067-5.
- HOSTOMSKÁ, Anna. Opera: průvodce operní tvorbou. 11. vydání. Praha: NS Svoboda, 2018. Art (NS Svoboda). ISBN 978-80-205-0637-5. Literatura 3

Notový zápis (hudebnina)

- ROSSINI, Gioacchino. Otello: melodramma in tre atti: opera completa: per canto e pianoforte. Milano: Ricordi, [19--]. 1 partitura (202 s.) La musica universale.
- VERDI, Giuseppe. Othello: drama lirico in quattro atti. Piano reduction de Michele Saladino. Milano: Ricordi, n.d., 1886

Příspěvek (článek) na internetu

- CAUSSOU, Jean-Louis. Gioacchino Rossini: Italian composer. *Britannica* [online]. 2022, 09.09 [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Gioachino-Rossini>
- LUTZ, Petr. Otello Giuseppe Verdiho: operní průvodce a děj. *Opera-inside* [online]. [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://opera-inside.com/otello-giuseppe-verdiho-operni-pruvodce-a-dej/?lang=cs>
- *Othello: opera o čtyřech dějstvích z roku 1887* [online]. Čs. legií 148/14, 701 04 Ostrava – Moravská Ostrava: Národní divadlo moravskoslezské, příspěvková organizace statutárního města Ostrava [cit. 2023-04-28]. ISBN 978-80-88180-25-8. Dostupné z: https://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/divadelni-archiv/programy/2017-2018/otello-1507877835.pdf

- Přispěvatelé Wikipedie, *Gioacchino Rossini* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2023, Datum poslední revize 16. 03. 2023, 13:07 UTC, [citováno 28. 04. 2023] <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Gioacchino_Rossini&oldid=22549646>
- Přispěvatelé Wikipedie, *Giovanni Battista Giralđi* [online], Wikipedia: The Free Encyclopedia, Datum poslední revize 12. 01. 2023, 13:32 UTC, [citováno 27. 04. 2023] <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Giovanni_Battista_Giraldi&oldid=1133157201>
- Přispěvatelé Wikipedie, *Giuseppe Verdi* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2023, Datum poslední revize 7. 04. 2023, 18:45 UTC, [citováno 27. 04. 2023] <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Giuseppe_Verdi&oldid=22613412>
- Přispěvatelé Wikipedie, *Jean-François Ducis* [online], Wikipedia: The Free Encyclopedia, c2023, Datum poslední revize 06. 11. 2022, 09:19 UTC, [citováno 27. 04. 2023] <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Jean-Fran%C3%A7ois_Ducis&oldid=1120308526>
- Přispěvatelé Wikipedie, *Othello (drama)* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2023, Datum poslední revize 12. 01. 2023, 07:46 UTC, [citováno 27. 04. 2023] <[https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Othello_\(drama\)&oldid=22332271](https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Othello_(drama)&oldid=22332271)>
- Přispěvatelé Wikipedie, *Othello (Rossini)* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2023, Datum poslední revize 26. 04. 2023, 10:31 UTC, [citováno 27. 04. 2023] <[https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Othello_\(Rossini\)&oldid=22739684](https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Othello_(Rossini)&oldid=22739684)>
- Přispěvatelé Wikipedie, *Otello (Rossini)* [online], Wikipedia: The Free Encyclopedia, c2023, Datum poslední revize 13. 02. 2023, 01:08 UTC, [citováno 28. 04. 2023] <[https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Otello_\(Rossini\)&oldid=1139036762](https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Otello_(Rossini)&oldid=1139036762)>
- Přispěvatelé Wikipedie, *Othello* [online], Wikipedia: The Free Encyclopedia, c2023, Datum poslední revize 23.04 2023, 01:12 UTC, [citováno 27. 04. 2023] <<https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Othello&oldid=1151319956>>
- Přispěvatelé Wikipedie, *William Shakespeare* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2023, Datum poslední revize 12. 04. 2023, 10:03 UTC, [citováno 27. 04. 2023] <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=William_Shakespeare&oldid=22691513>
- Summary of Othello. Shakespeare birth trust [online]. 2023 [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://www.shakespeare.org.uk/explore-shakespeare/shakespedia/shakespeares-plays/othello-moor-venice/>
- William Shakespeare biography. *Shakespedia* [online]. [cit. 2023-04-28]. Dostupné z: <https://www.shakespeare.org.uk/explore-shakespeare/shakespedia/william-shakespeare/william-shakespeare-biography/>
- Životopis – William Shakespeare. *Databáze knih* [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/william-shakespeare-73>

Příloha 1 – Giuseppe Verdi, notový zápis árie „Dio mi potevi scagliar“

ppp morendo *pp dim.*

N
SCENA III *ADAGIO* ♩ = 66

estremamente piano

OTELLO *(voce soffocata)*

PPPP

Dio! mi pote.vi sca.gliar tutti i ma.li della mi.

-seria, della ver - go.gna,

ppp

far de'miei baldi tro.

-fei tri.onfa.li u.na ma - ceria, u.na men.

-zo.gna... e avrei por

ppp *poco cres.*

-ta.to la cro.ce cru - del d'an.goscie e

d'onte con cal - - - ma fronte

pp

con voce
e ras - se - - gna - - - to al vo - -

pp

- le - - - re del ciel.

pppp

ppp

dim.

morendo

POCO MENO ♩ = 60
 OTELLO *Cantabile*

p Ma,..... o pian - to, o duol! m'han ra - pi - to il mi -

pp POCO MENO ♩ = 60 *pp*

- rag - gio do - v'io, giu - li - vo, l'a - ni - ma ac - que - - to.

dolciss.

dolciss. col canto

Spen - to è quel sol, quel sor - ri - so, quel rag - gio che mi fa

cres.

f *s* *ppp* *s* *animando*

vi - vo, che mi fa lie - - to! spen - to è quel sol, quel sor - ri - so, quel

f *ppp*

rag - gio che mi fa vi - vo, che mi fa

dim. *pp*

lie - - - to! Tu al fin, Cle -

p *ppp*

- men - za, pio ge - nio im - mor - tal dal ro - - seo

pp

cres.

ri - go, copri il tuo vi - so santo coll'orrida larva infer -

cres. e stringendo sempre

- nal! *PIÙ MOSSO* $\text{♩} = 126Q$ Ah! Dan-na-

cres. sempre *ff* *p*

- zio - ne! Pria con-fes-siil de - lit - to e po - scia

sempre string. sino al...

(entra Jago)

JAGO muo - ia! Con-fes-sion! Con-fes - sion!.. La pro - va!.. (indicando l'ingresso)

Cas-sio è

ALLEGRO MOSSO $\text{♩} = 80$

Là?! Cie - - lo! Oh

là!

ALLEGRO MOSSO $\text{♩} = 80$

gio - - - ia!! (con raccapriccio) Or_ror!.....

JAGO .... Suppli - - - zi im_mon - di !!

dim.

Ti

(conduce rapidamente Otello nel fondo a sinistra dove c'è il vano del verone)

fre - na! Ti na - scon - di

ff

Příloha 2 – G. Rossini, notový zápis árie „Ah si per voi già sento“

0

tante prove e tante d'un gene_ro_so amor. Ma meritarle poss' i_o, che nacqui

The first system consists of a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The vocal line begins with a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#). The lyrics are written below the notes. The piano accompaniment starts with a few chords and then moves to a more active rhythmic pattern.

0

sottoingra_to cielo, d'a_spetto e di costumi si di_ver_so da vo_i? Nascon,per

DOGE

The second system continues the vocal line and piano accompaniment. The vocal line has a treble clef and the key signature remains two sharps. The lyrics are written below the notes. The piano accompaniment continues with a similar rhythmic pattern. The word "DOGE" is written above the final note of the vocal line.

0

tutto, e rispettiam gli e_ro_i.

FIFACE MARZIALE

The third system continues the vocal line and piano accompaniment. The vocal line has a treble clef and the key signature remains two sharps. The lyrics are written below the notes. The piano accompaniment continues with a similar rhythmic pattern. The words "FIFACE MARZIALE" are written above the piano accompaniment.

pp *p*

The fourth system shows the piano accompaniment for the first part of the "FIFACE MARZIALE" section. It features a treble and bass clef with a key signature of two sharps. The music is marked with a piano (*p*) dynamic and includes a *pp* marking.

pp

The fifth system shows the piano accompaniment for the second part of the "FIFACE MARZIALE" section. It features a treble and bass clef with a key signature of two sharps. The music is marked with a piano (*p*) dynamic and includes a *pp* marking.

The sixth system shows the piano accompaniment for the third part of the "FIFACE MARZIALE" section. It features a treble and bass clef with a key signature of two sharps. The music is marked with a piano (*p*) dynamic.

Ab! sì per voi già sen - to nuo - vo valor nel

pet - to: per voi d'un nuovo af - fet - to sen - to infiammar - mi il

cor. Ab! sì per voi già sen - to nuo - vo valor nel

pet - to: per voi d'un nuo - vo af - fet - to sen - to in - fiam - marmi il

cor, per voi d'un nuo - vo af - fet - to sen - to sen - to infiammar - mi il

0

- COP.

ANDANTE

0

(tru sè)

(Premio maggior di que - - sto da me spe - rar non

0

(Rodrigo nel massimo dispet-

li - ce: ma al - lor sa - rò fe - li - ce quando il co - ro - ni a

to si vorrebbe sogliare su di Otello: Jago lo trattiene)

JAGO - mor, (a Rod.) ma al - lor sa - rò fe - li - ce quan - do il co -

(T'affre - na, la ven - det - ta cau - ti dobbiam ce - lar,

0

tr

- ro - ni a - mor, ma al - lor sa - rò fe - lice quando il co -

1

cau - - li. T'affre - na, la ven - det - ta cau - ti dob - biam ce - lar.)

0

- ron i a - mor.)

ALL.^o Ten.

CORO B.

Non indu - giar: deh! vieni, deh!

Non indu - giar: deh! vieni, deh!

ALLEGRO

p

vie - ni a tri - on - far, deh! vie - ni a tri - on - far deh!

vie - ni a tri - on - far, a tri - on - far

vie - ni a tri - on - far a tri - on - far a tri - on - far.

a tri - on - far a tri - on - far a tri - on - far

- mor di - ra - da il nem - bo, ca - gion di tan - ti af - fan - ni, co -
 - min - cia co' suoi van - ni la speme a rav - vi - var.) Ah!
 si per voi già sen - to nuo - vo valor nel
 pet - to: per voi d'un nuo - vo af - fet - to sen - to sen - to in - fiammarmi il

p
f
f *p*
f *p*
sotto voce

0

cor. per voi d'un nuo - vo af - fet - to sen - to sento infiammar - mi il

0

cor. JAGO (Ah!..)

(T'affre - na, la ven - det - ta cau - ti dob - biam ce - lar.)

C O R O Non indugiar, t'af - fret - ta: deh! vie - ni a tri - on - far a tri - on - far.

Non indugiar, t'af - fret - ta: deh! vie - ni a tri - on - far a tri - on - far.

0

.... A - mor di - ra da il nem - bo, ca - gion di tan - ti af - fan - ni, co -

0

- mincia co' suoi van - ni la speme a rav - vivar.) Ah!

0

si per voi già sen - - to nuo - vo va - lor nel

0

pet - - to: per voi d'un nuo - vo af - fet - to sen - to sento infiammar mi il

sotto voce

C O R O

Non indugiar, t'af - fret - ta: deh! vie - ni a tri - on -

sotto voce

Non indugiar, t'af - fret - ta: deh! vie - ni a tri - on -

sotto voce

0

cor, per voi d'un nuo - vo af - fet - to sen - to sento infiammar mi il

- far, non in - dugiar, t'af - fret - ta, deh! vie - ni a tri - on -

- far, non in - dugiar, t'af - fret - ta, deh! vie - ni a tri - on -

0

cor,

- far, vie - ni vie - ni vie -

- far, a tri_on - far a tri_on - far a tri_on -

pp

Detailed description: This system contains three staves. The top staff is a vocal line starting with a whole rest, followed by a half note G4, and then a whole rest. The middle staff has two vocal lines with lyrics: '- far, vie - ni vie - ni vie -' and '- far, a tri_on - far a tri_on - far a tri_on -'. The piano accompaniment consists of a treble and bass staff with a dense texture of chords and moving lines. A dynamic marking of *pp* is present.

0

sen_to infiamarmi il cor..... il cor

- ni vie - ni vie - ni a tri_on - far vie -

- far vie - ni vie - ni a tri_on - far a trion -

Detailed description: This system contains three staves. The top staff is a vocal line with lyrics: 'sen_to infiamarmi il cor..... il cor'. The middle staff has two vocal lines with lyrics: '- ni vie - ni vie - ni a tri_on - far vie -' and '- far vie - ni vie - ni a tri_on - far a trion -'. The piano accompaniment continues with a similar texture to the first system.

0

sen_to infiamarmi il cor.....

- ni vie - ni vie - ni vie - ni

- far a trion - far a trion - far vie - ni

Detailed description: This system contains three staves. The top staff is a vocal line with lyrics: 'sen_to infiamarmi il cor.....'. The middle staff has two vocal lines with lyrics: '- ni vie - ni vie - ni vie - ni' and '- far a trion - far a trion - far vie - ni'. The piano accompaniment concludes the piece with a final chord.

..... il cor sen - to infiammar - mi il cor si.....

vie - ni a tri - on - far a tri - on - far a

vie - ni a tri - on - far a tri - on - far a

sen - to infiammar mi il cor infiammar mi il cor infiammar mi il cor..... in - fiam -

tri - on - - far a tri - on - far a tri - on - far a

tri - on - - far a tri - on - far a tri - on - far

- mar - mi il cor. (Otello parte seguito da' Senatori e dal Popolo; Elmiro rimane)

tri - on - - far.

tri - on - - far.

pp

pp